ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXIX ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1982 Ч. 5-6 (331-332)

ДИТЯЧИЙ ФЕСТИВАЛЬ НА "СОЮЗІВЦІ"

Дорогі читачі! Заходами Відділу Братської Діяльности, який діє під керівництвом пані Марти Кордуби при Українському Народному Союзі, відбудеться від 1-го до 7-го серпня ц.р. Дитячий Фестиваль на „Союзівці". До участи у Фестивалі запрошується всіх українських дітей в віці від 5-го до 14-го року життя.

Ціллю Фестивалю є дати дітям нагоду і змогу проявити себе в різних ділянках мистецької самодіяльности.

В програмі Фестивалю буде: виставка картин, різьби та інших мистецьких експонатів, виконаних дітьми; розвагові імпрези й висвітлювання фільмів для дітей; низка самодіяльних виступів дітей; читання літературних дитячих спроб. Літературні спроби можуть бути писані українською або англійською мовами.

Вибрані жюрі мистецькі експонати і літературні спроби будуть показані й читані під час імпрез на „Союзівці", а потім поміщені в „Веселці".

Старші особи, які зацікавлені Фестивалем і бажали б допомогти в його організуванні чи переведенні, повинні зголоситися до УНС — Відділ Братської Діяльности.

Вказаним є, щоб діти-учасники Фестивалю надсилали разом із експонатами і літературними спробами свої підписані фото.

Дитячі праці слати на адресу:

Ukrainian National Association, Dept. of Fraternal Activity, 30 Montgomery st., Jersey City, N.J. 07302.

ПРИГЛЯНЬТЕСЯ УВАЖНО, ЯКІ РОДИ ГОРОДОВИНИ СХОВАНІ В ЦИХ РЕЧЕННЯХ

Буря котить хмари по небі. Леся переписала табличку множення. Ніяка пуста розмова не дає користи. У нашій околиці мало гірок.

ЯКІ ЦЕ ДЕРЕВА?

Відчитайте в цих реченнях назви дерев: Іду бавитися! Мама подає сос на тарілці.

ЯКІ ЦЕ СТВОРІННЯ?

а) Голодна — мукає, сита — жує,
Всім дітям молоко дає.

б) Ні миша, ні птиця,
Літає крилами, ходить ногами,
Падає вниз догори лапками.

в) Без рук, без ніг, а по землі ходить.

г) Куди повзе — за собою хату везе.

ґ) Двічі родиться, а раз умирає.

ЩО ЦЕ?

а) По залізу залізо біжить, а під залізом дерево лежить?

б) Сухе дерево весело співає, а кінь над бараном хвостом махає?

в) Виходило дванадцять молодців, випускало п'ятдесят два соколи на триста шістдесят п'ять лебедів?

г) Росте дуб, на ньому дванадцять гілок, на гілці по чотири гніздечка, в кожному гніздечку по семеро яєчок, одна половина яєчка чорна, друга біла?

ґ) Яка вода по воді плаває?

ШАРАДА

Перше — напій означає,
Друге — з неба опадає,
Ціле ж слово — соковиті ягідки,
Люблять їсти дітоньки.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ" ЗА КВІТЕНЬ 1982 р.: ХРЕСТИКІВКА: дуМка, МорИнці, ПідКова, СубОтів, КириЛівка, ГайдАмаки, НевоЛьник, ЧигИрин, КорСунь, КремЕнчук, КаНів, ЧерКаси, ЗапОвіт. Букви на місці хрестиків дають: М и к о л а Л и с е н к о. АКРОСТИХИ: 1) Роса. 2) Хмара. 3) Дощ. РЕБУСИК: Громада, великий чоловік. ЯКІ ЦЕ ЗВІРЯТКА? а) Вивірка /білка/. б) Зайчик. ДИВНА КРИНИЦЯ: Каламар. ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА: Горобець. ХТО ВОНА? Весна.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Миколи Бутовича

Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey
Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription $8.00 per year, UNA members $5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці
Петро Холодний — „Вітай, весно !".

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Галини МАЗЕПИ

ДЯКА ТОБІ, НЕНЬКО

Дяка Тобі, Ненько,
Дяка Тобі й слава,
Що Ти така для нас добра
І така ласкава —

— Що так Ти нас любиш,
Що так за нас дбаєш,
Що від лиха і пригоди
Діток заступаєш —

— Що учиш нас, Ненько,
Як у світі жити,
Як рідному народові
Вірненько служити —

— Що учиш нас змалку
До праці звикати,
З труднощами боротися
І перемагати —

— Щоб ми не хилились,
Мов билина в полі,
Щоб уміли добиватись
Гаразду і долі.

А ми, Твої діти,
Просим Бога з неба:
Пошли, Боже, нашій Нені
Усього, що треба:

І щастя, і долі,
І втіхи багато,
Щоб життя їй проминало,
Мов нинішнє свято.

Пошли Їй заплату
За працю, за труди,
Щоб діждала побачити,
Як вийдем у люди —

— Як вийдем у люди,
Як до праці станем,
Як з нас будуть характерні,
Добрі громадяни.

Хай побачить Ненька
Та на власні очі,
Що не даром трудилася,
Не доспала ночі —

— Ночі не доспала,
Правди нас навчала —
За те Тобі, люба Ненько,
Подяка і слава!

Пригода — тут: нещасний випадок; **билина** — blade of grass; **гаразд** — very well; **характерний** — тут: чесний, порядний.

Марійка ПІДГІРЯНКА

НАША МАТИ

Мати, наша мати, як голубка сива,
Крильцями любови нас усіх прикрила.

Мати, наша мати, наче сонце ясне,
Цілий день нам світить і вночі не гасне.

Мати, наша мати, наче ангел з неба,
Чи вночі, чи вдень — все знає, що нам дітям треба

Юра ШКРУМЕЛЯК

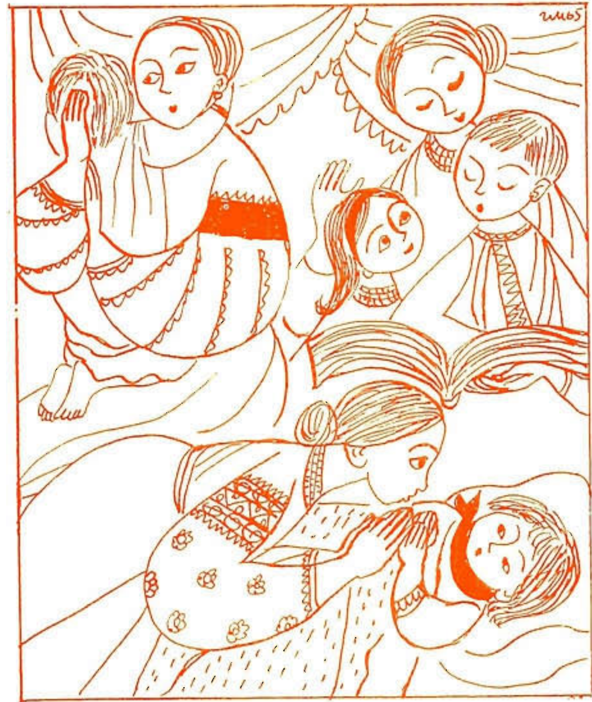
Ілюстрація Галини МАЗЕПИ

РІДНА МАТИ

Ніжно так сопілка
В день весняний грає,
Мило й любо пташка
У садку співає —
Та ще краще матуся
Моя промовляє!

Ясно в небі зірка
В тиху ніч палає,
Щире тепле сонце
Всіх нас огріває —
Та ще краще мати
Любим личком сяє.

Усі вони красні,
Усі вони ясні,
Усі вони милі —
Та вони не в силі
Так нас покохати,
Як рідненька мати!

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації Петра АНДРУСЕВА

КАЗКА-СОН ІВАСЯ ПИРІЖКА

Раннім-рано, коли сонечко з золотого ліжечка встало, прокинувся Івась Пиріжок. Підійшов до своєї матінки і, притулившись до неї, сказав:

— Матінко люба, чи ти знаєш, що я з далекої дороги оце до тебе вертаюсь, щоб тобі розповісти всі дива, які я там бачив.

Матінка знає, що то була за дорога десь далеко. Вчора вона Івасеві на сон казку розповіла, як злюща мачуха двох пасинків, Івася і Ганнусю, казала вивести в ліс і там залишити. Діти, голодні і холодні, мандруючи лісом, натрапили на хатину поганої Баби-Яги, а вона Івася замкнула в хлівець, а Ганнусі наказала годувати його, щоб...

На тім слові матінка перестала розказувати, хоч старший брат Юра також цікаво до казки прислухувався. Івась, хоч як силкувався слухати, сну не переміг і заснув, не дочекавшись, що сталося з дітьми. А ось тепер він хоче розповісти мамі і братові, що він був тим Івасем з казки, ходив по лісі і бачив живу Бабу-Ягу — ту саму, про яку вчора матінка розказувала.

— Збудивсь я серед ночі, — каже Івась. — Місяць світив так ясно, мов сонце вдень, а на гілці під вікном чудовий пташок сидів, на мене дивився і

так солодко співав, мов словами говорив: „Злови мене!" Я дуже забаг того пташка зловити. Вискочив я крізь вікно, а він пурхнув з куща на ворота і знов: „Злови мене!" Побіг я за ним, простягнув руку — і ось-ось зловлю його! Ні, він уже біля криниці манить мене до себе. Я все біжу за ним, а він недалечко відлітає. Не зчувся я, як опинився серед темного лісу, де ні дороги, ні стежечки нема, ні людського солосу не чути. Кудись і чудовий пташок подівся і ясний місяць померк. Надворі стемніло, а на серденьку стало лячно-прелячно. Біжу я навмання, минаю гори і доли, а лісові кінця не бачу. Аж глип! — на галяві стоїть хатина, точнісінько така сама, як у Баби-Яги з казки: стіни з цукру, дах з медяників — а з хатини виходить бабуся, погана-препогана, та солоденько говорить: „Не бійся мене, хлопчику! Я знаю, ти збився з дороги; я тебе в своїй хаті медяниками нагодую, в теплім ліжку переночую, а завтра стежку додому покажу".

Тільки я до неї підійшов, а вона мене за кучері вхопила, зловіщо зареготалась, в залізну клітку мене посадила, на три залізні колодки замкнула, а потім стала серед подвір'я і вигукнула, мов старі завіси заскреготали:

— Чорнявко, Білявко, недобрі дівчата, ходіть страву варити, Івася кормити.

Прибігло двоє дівчат, чорнява і білява, обидві одним ланцюгом на ніжках спутані, і взялися у великому казані страву варити, а як зварили, принесли мені, крізь ґрати подали і жалісно на мене подивилися.

— Хто ви такі? — я запитав.

— Ми невільниці-послужниці Баби-Яги, злющої відьми, — кажуть вони. — Вона нас у лісі зловила, як ми малину збирали, ланцюгом нас

скувала і змушує варити страву хлопчикам, що до її цукрової хати заблукаються.

— Що вона з ними робить? — питаю, а вони відповіли:

— Вона їх годує, а як потовстіють, пече їх у печі, мов буханці.

— Лишенько! — заплакав я. — Що мені робити?

— Нічого хлопчику не вдієш! Покорися так, як я? — відповіла Чорнявка.

А Білявка очима блиснула, кулачки затиснула і каже:

— Я не покорилася і ти, хлопчику, не корись! Треба на лихо знайти спосіб. Ти бачив, які Баба-Яга має страшні зміїні очі? Ніхто в них глянути не може. Тими очима вона всю силу із людей випиває. Але, хто б такий був, що їй ув очі сміло глянув би, той Бабу-Ягу переможе і на волю вийде.

— І не буде такого, не знайдеться, — заголосила Чорнявка. І обидві пішли варити страву. А я став думати, звідки такої відваги взяти, щоб Бабі-Язі ув очі без страху глянути. Надлетіли два хрущики-світлячки, що в ніч під Івана Купала весь ліс освічують, і я став їх присити:

— Хрущики-світлячки, ви папоротиного цвіту братчики, сядьте мені на очі, як Баба-Яга до мене прийде, щоб їй здавалося, що не людськими очима, але вогнем зачарованим на неї дивлюся.

Тоді вони кажуть: — Сядемо, хлопчику, але спершу мусиш нам дати свій палець-мізинчик, щоб ми твою відвагу зміряли.

Не довго я думав, дав їм свій палець-мізинчик, а хрущики-світлячки на очі мені сіли, бо вже погана Баба-Яга з хати вийшла на мене дивитися, чи довго треба чекати, поки я потовстію. Підійшла вона до клітки і так на мене подивилася, мов би шпильками мене наскрізь проколоти хотіла. Руки і ноги в мене затрусилися, серденько обімліло, але я таки не

піддався страхові і так сміло на неї подивився, як лише вмів. І сталося диво: Баба-Яга затремтіла, кості в неї затріщали, і вона порохом розсипалася. А з лісу прилетів той чудовий пташок, що мене сюди привів, подав мені в дзюбку три золоті ключики і защебетав:

— Відімкни три закляті колодки, поклич дівчаток і утрьох лагодьтесь у дорогу, а я шлях до твого дому покажу.

Бігли ми тоді за ним усю ніч, аж над ранком побачив я нашу хатку, вскочив вікном до кімнати і поклався в ліжечко, а дівчата лягли в клуні на сіні.

— Це все правда, матінко, а як не ймеш віри, поглянь у клуню — там вони втомлені сплять, бо дорога була далека...

Матінка з усмішкою сказала своєму старшому синові, щоб пішов до клуні пошукати Білявку і Чорнявку. В клуні він не був, але по хвилині вернувся з двору, моргнув до матінки і голосно зказав:

— Дівчатка вже кудись пішли.

Тоді матінка посадила Івася на коліна і вияснила, не так Івасеві, як Юрі, що може значити такий сон.

— Бідний мій синочок страху наївся, але героєм показався і до мене з мандрівки ще розумніший вернувся. Ця пташка — це наше життьове щастя, що кожного зводить, хто його легко здобути хоче, але золоті ключі тому несе, хто трудів і змагання не боїться. Баба-Яга — то людська доля, яка людини не жаліє, на неї всі лиха зсилає і хто перед нею не борониться, того не раз і замучить. Отак вона й Чорнявку замучила б, коли б Білявка не підбадьорювала її. Треба, мої синочки, долі сміло в очі глянути, не треба її боятися, треба своєю

твердою волею і завзяттям пташку щастя з темного лісу викликати. Пам'ятайте собі все те, що я вам сказала.

І так Івасів сон, що був лише казкою, послужив матінці наукою дітям, як треба у світі жити.

Пояснення-словничок: **диво** — wonder; **пасинки** — step-children; **Баба-Яга** — в народних віруваннях і казках, відьма; **хлівець** — приміщення для худоби (cattle shed); **криниця** - spring; **померкнути, стемніти** — to be dark; **кучері** — curled hair; **колодка** — тут: замок (lock); **завіса** (дверей) — hinge; **заблукатися** — to lose one's way, to go astray; **потовстіти** — to grow fat; **покоритися**, піддатися, здаватися — to surrender, to submit; **зміїний** — serpent's; **світляк** — fire-bug; **папоротин** — той що належить до папороті (bracken); **шпилька** — булавка (pin); **затріщати** — to crackle; **клуня** — barn; **моргати** — to blink, to wink; **щастя** — тут: chance, luck; **доля** — state, destiny.

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

ПАСЛА Я ГУСЯТКА

Пасла я гусятка,
Маленькі, пухнасті;
Де взялась ворона
І хотіла вкрасти.

Я кажу до неї:
„Іди геть, небого,
Бачиш, я пасу їх,
Не вийде нічого.

Ти б гусятко вкрала,
Нічого не сталось,
А мені від мами
Добре би дісталось!"

ВИЙДУ Я РАНЕНЬКО

Вийду я раненько з хати
І піду я на лужок,
А там бджілки працьовиті
Всі збирають вже медок.

Гляну прямо — ліс близенько,
Ой, як хочеться туди:
Там щебече соловейко,
Там зозуленька кує.

А наліво понад лугом
Поїзди ідуть, гудуть.
Я рукою їм махаю
І кажу — „Щаслива путь!"

Ці вірші написала Галя з Західньої України

Осип ЗАЛЕСЬКИЙ

ВЕСНЯНА СИМФОНІЯ

Симфонія — це великий музичний твір для оркестри, складений з різних музичних інструментів, на яких грають вивчені музиканти. Та у тій гутірці буде мова про симфонію, яку виконують музиканти, але не люди, а тварини, здебільша птахи. Щоб почути таку симфонію, треба побувати на весні в селі, близько піль і лісів, де живуть не лише люди, селяни-фармери, але також різні тварини, головно птахи. Вони радуються весною, подібно як і люди, а радість свою виявляють співом, прославляючи ним Творця. Старші люди, які пам'ятають ще життя на селі в Україні, чули кожного року такі „симфонічні концерти". Як лиш настануть теплі весняні дні, зі сходом сонця починаються пташині співи. На полі, зі своїх гнізд на землі, злітають жайворонки і, підлітаючи вгору, співають свою ранішну пісню. До їх співу приєднуються перепілки зі своєю короткою піснею „піт-пеліть, піт-пеліть". На левадах-сіножатях відзиваються деркачі своїм „дер-дер, дер-дер". Біля людських хат „цвірінькають" горобці, а що їх там багато, тому й їх голос чути скрізь. В поблизькому лісі відзивається зозуля „куку - куку", немов рахуючи людям роки життя, як про це є поговірка в народі. З нею перекликаються коси та дрозди, лісові мешканці, що своїм „свистом" дають знати, що тут їхній „район" та інші птахи нехай сюди „не лізуть". З лісових дерев, зі своїх гнізд „воркочуть" глухо дикі голуби, а всіх концертантів перемагає своїм співом „концертмайстер" соловейко. Про інших музикантів, більших і менших, як королики, синички, щиглики, мухоловки не згадую, бо хоч вони також „грають" у цій оркестрі, то їх голоси менше замітні. Найсильніше грає ця оркестра вранці, коли „музиканти" пробудяться зі сну. Згодом трохи затихають, бо треба пильнувати й кормити дітей. Другу, вже вечірню симфонію, починає соловейко, що любить співати й по заході сонця. Тоді до його співу долучується концерт жаб, які „мешкають" у ставках, ровах та видолинках, наповнених водою. Увечорі, коли їхні смертельні вороги, лелеки-чорногузи, вже сплять у своїх гніздах, жаби дають знати своїм голосом, який, переведений на людську мову, звучить: „Кум, кума, а де бузько? — нема! — А ми тому раді, раді". Цим дають вони знати, що також належать до „симфонічної оркестри" і грають на „ударних" інструментах, бо таке враження робить їхній „спів". Коли вже все затихне, відзиваються зі старих будинків, церковних дзвіниць та старих дерев сови, а з глибокого лісу їхні свояки-пугачі, що своїми голосами навівають сум, а то й жах на людей. Вони світла не люблять, тому вдень сплять, а вночі виходять на лови, про що об'являють своїм „співом": пугу-пугу! і цим закінчується концерт.

Співи птахів, а то й цілі концерти записують люди на грамофонну платівку.

Валентина ЮРЧЕНКО

ПТАШИНА РОЗМОВА

(Байка)

Шпак-гультай сидів на вишні,
Чепурив пір'їнки пишні,

Поруч Соєчка чубата
Сіла теж відпочивати.
Привітались чемно — тьох!
Й завели розмову вдвох:
— Ну й смішні двоногі люди,
Всі біжать, працюють всюди,
Не літають в небесах,
Не сідають на дротах.

— Як дітей вони плекають,
Що гніздечок не звивають?
Не їдять ні хробачків,
Ані мух, ні комарів...
Шпак промовив: — Світ розкішний!
От хоч би ці спілі вишні...
Горобець, що чув розмову,
Тут своє докинув слово:
— Вишні ви ж їсте без труду,
А садили вишню люди...

Шпак — starling; **гультай** — idler; **чепурити** — to make smart; **соєчка** — сойка (jay).

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕҐЕЦКІС

ЛІСОВИЙ ЛІКАР

**Що за шум у нашім гаю?
Хто це ходить? О, вже знаю:
Йде по лісі пан Ведмедик,
Дуже вчений доктор-медик.
Він своїх обходить хворих
Тих, що в гніздах, тих, що в норах.**

**Перш відвідав він лисичку
(Має виразку на личку).
— Добрий день, шановна пані!
Ваші справи непогані.
Ще піґулочка остання —
Й можна йти на полювання.**

**Привітався до Сови:
— Як там чуєтеся ви?
— Ох-ох-ох, — на те Сова:
Ледве-ледве я жива:
Щось так сильно дзвонить в вусі,
Не дає мені спатусі!
— Є на це чудові ліки,
Вилікують вас навіки:
Їжте ягоди із глоду
Й дощову вживайте воду.**

**Далі йде наш пан Ведмедик,
Дуже вчений доктор-медик.
Подивився у папери:
Ще в які іти печери?**

**Кличе лікаря зайчиха,
Перелякана від лиха:**

**Необачне зайченя
Бігло лісом навмання,
Поламало задню ніжку
І тепер лежить у ліжку.
Лікар виламав лозину
І зробив із неї шину.
— Мусиш, зайчику, лежати,
Тиждень з ліжка не вставати.**

**А з дупла волає Білка:
— Докторе, від понеділка
Доня хвора на живіт,
Вже мені немилий світ!
Лікар білченя оглянув,
Насварив дочку, ще й маму:
— Ви вважайте, мамо-Білко,
Не давайте їсти стільки!
Дайте їй один горіх!
Забагато їсти гріх!**

**Тяжко стогне пан Кабан:
Спину вдарив об паркан.
— Відгорніть свою щетину,
Помащу вам медом спину.**

**Йде вже далі пан Ведмедик,
Дуже вчений лікар-медик.**

**Хворій качечці на ґрипу
Пити дав сушену липу.
Черепаха має нежить,
Тхір не чує, як належить...**

Дав обом їм попереду
Медицину добру з меду,

А тоді зробив масаж —
Помогло їм так, що аж!

Задоволені всі хворі.
Вечоріє вже надворі,

І додому йде Ведмедик,
Наш чудовий лікар-медик.

Виразка — болячка (ulcer); **спатусі** — здрібніле від спати; **навіки** — назавжди, до кінця життя (forever, for good, to all eternity); **глід** — кущ з ягодами (hawthorn); **навмання** — наосліп (at random); **волати** — кликати; **кабан** — дика свиня (wild boar); **шина** — (медична) splint; **нежить** — простуда (cold, catharrh).

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕҐЕЦКІС

ПОВНА ХАТА КОТА

У Михася був кіт. Кіт, як кіт: сірий, вусатий, із довгим рівним хвостом, здебільшого задертим високо вгору. Тільки тоді, як він зробив шкоду, то біг у куток і ховав хвіст під себе, так наче боявся, щоб хтось не забрав того хвоста.

А шкодив кіт дуже часто, тільки до того не признавався. Звідки ж котові знати, що бавлячися клубочком ниток, він розпустив мамине плетиво; або, що не слід було сідати на картину, на якій ще не обсохли фарби? Мама дуже сердилась, а тато сміявсь і казав, що кіт цю картину перемалював на свій лад, і тепер це — модерний малюнок.

Справа в тім, що всі речі в хаті для кота мали інше значення, ніж для нас, і з того виходили різні комедії. Сміялись усі, а діставалось котові й Михасеві.

А прибирати шкоду доводилося бабусі, бо вона одна в родині не поспішала на працю, завжди була вдома й на все мала час. І ввесь час кіт був із нею.

— Що це за кіт! — скаржилася бабуся. — Вже знов перекинув кактус і поколов собі лапи, тепер кричить. Плутається під ногами, так що я на нього спіткнулась і розбила склянку. А крім того, щось на нього напало, нічого не хоче їсти. Третю баньку їжі відкриваю, а він не їсть... Такі тепер повелись коти! Колись у нас удома коти самі собі їсти добували...

— Що ви кажете, бабуню? Як то вони добували їжу?

— Миші ловили. Був у нас один Мурко, то може сім мишок за ніч зловити міг! Не то що цей ледащо!

— Бабцю, як же наш кіт може зловити мишу, коли їх у нас нема?

— Отож то й біда, що нема...

— Бабцю, а може б ми завели для нього мишей? Я спробую десь хоч одну дістати, побачимо, чи зловить...

— Тільки спробуй! Я тоді тебе разом із котом із хати вижену! — розсердилась бабуся.

Кіт наш був усюди. Де не глянь, там і він. Одного разу прийшли до нас гості. Пан Славко поклав свою шапку на скриню; а як одягався, щоб іти додому, поклав на голову разом із шапкою й нашого кота, що заліз у шапку й увесь вечір там спав.

— У нас повна хата кота! — бурчала бабуся. — На стільці кіт, на канапі кіт, в кожнім кошику, в кожній торбі, в кожній коробці кіт... Михайлику! Ходи, я тебе почищу: ти ввесь в коті.

— Як я можу бути в коті, коли він он там, коло дверей? — каже Михась, хоч він добре знає, про що мовить бабуся. Біда, що кіт ліниться, і його шерсть до всього пристає.

Проте, всі люблять кота, бо він завжди в добрім настрої, ласкавий, муркає (Михась каже, що кіт співає). І якщо кіт хоче, то подає лапку.

Одного разу мама й тато пішли на працю, а Михась мав упорати кота й вирушити до школи. Упорати кота — значить погодувати його, налити в мисочку води й зачинити двері до спалень, бо бабуся не дозволяє котові моститися на ліжках. До того ж, вранці кіт дуже любить гратися. Михась також!

Ого, вже час до школи! До побачення, коте! А де ж це він? Киць-киць!!! А його нема. Повна хата кота, а як треба, то нема! Невже вискочив надвір? Двері розхилені, а кіт вміє прочинити їх носом, аби тільки маленька щілина була. Мабуть, вискочив!

Михась вийшов надвір. Кота не видно. Кущі порозросталися так, що в них і вовк міг би сховатись, не то що кіт.

— Киць-киць-киць! Мр-няв! — занявкав Михась і по-котячому, але кіт не обзивався.

— Може, на вулицю вибіг? Та ще де під авто попаде! Побіг Михась навколо хати, потім навколо бльоку. Кота нема!

— Ну, доведеться лишати його надворі, хай собі як знає. Як стане голодний, хай миші ловить! — вирішив Михась.

Пішов до хати по книжки — дивиться, а двері зачинені. А ключа нема.

— Ну, що я тепер робитиму? А я так добре написав домашнє завдання! — мало не плакав Михась.

— Няв, няв! — відповів йому кіт із хати. Кіт стояв у замкненій хаті під дверима й дивувався, чому Михась не відчиняє дверей.

Пішов Михась до школи без книжок. Ніяково ввійшов до клясної кімнати й став розгублено на порозі, не знаючи, чи дозволить учитель сісти.

— Що це ти так пізно? — здивувався вчитель. — Такого з тобою ще ніколи не бувало!

— Я...я...я... — почав Михась.

— А де ж твої книжки? Що трапилось?

— Вони в хаті. Замкнені.

— Хто ж їх замкнув? Як це сталося? — допитувався вчитель.

— Бо... бо в нас повна хата кота! — нарешті випалив Михась.

Пояснення-словничок: **плетиво** — wicker-work; **значення** — meaning, sense; **плутатися** — to stray; **спіткнутися** — to stumble; **заводити** — to establish, to acquire; **бурчати** — grumbling; **линятися** — втрачати шерсть; **настрій** — mood; **прочиняти** — to open slightly; **щілина** — chink; **випалити** — тут: різко вимовити.

„МИ ВЖЕ ДОРОСЛІ”

(Ілюстрація Зеновія Онишкевича)

Це було багато років тому. Я був тоді малим хлопцем. Однак така немила пригода може статися вам і сьогодні. Тому я розкажу вам про неї.

Була Перша світова війна. Понад нашим селом уже двічі пройшли бої. Потім обидва ворожі війська окопалися за тридцять кілометрів від нас, і і війна покищо притихла. В нашім селі стояли жовніри на квартирах. В кожній хаті по три-чотири. Де була краща хата, там жили підстаршини або й старшини.

Мав я товариша-ровесника. Називався Микола. Його батьки мали хату, збудовану з цегли. Таких хат було тоді в нашім селі небагато. Половину хати призначено для війська — там замешкало четверо підстаршин.

Коли жовніри виходили на військові вправи, Микола не раз заходив до їх квартири і до всього приглядався. Раз він побачив на столі дві коробки, а в них гарно поскладані цигарки. Одні коротші, другі довші. Їх було досить багато, так що Миколі раптом скортіло взяти собі кілька — тих довших. Він поклав їх у кишеню.

По полудні я прийшов до Миколи в садок.

— Як будемо сьогодні бавитись? — питаю.

Микола таємно шепнув: — Будемо... курити!

— Курять лише дорослі люди, — сказав я. — Та й не всі. Мій тато каже, що тютюн шкідливий для здоров'я.

Микола згірдливо всміхнувся.

— А дивись, скільки людей курить. І „наші” жовніри курять. Я потягнув зі стола кілька цигарок. Чи не можна б і нам спробувати? Ось я вже придбав кілька сірників.

Я не знав, що відповісти. Я завагався. Але Микола подумав собі, що моя мовчанка — то знак згоди.

— Ходім у „яму”, — сказав. — Там ніхто нас не побачить.

— „Ямою” ми називали невеличку печеру, що її викопав Миколин старший брат, щоб там ховатись від москалів, вояків російської армії. Хтось розпустив чутку, що москалі, заберуть молодих парубків до свого війська. Цю „яму” справді тяжко було знайти. Вона була викопана в половині кручі, що стрімко спадала до річки. „Яму” закривали кущики. Дістатись до неї можна було лише, тримаючись міцно руками за коріння дерев, що стирчало з землі. Над „ямою” вгорі був вишневий сад, а під нею — досить широка річка.

— Ходи! — сказав Микола і пустився до „ями”.

,,Що буде то буде" — подумав я і пішов за ним. Тримаючись коріння вишень, ми влізли до печери. Микола зараз же добув дві цигарки, запалив сірником, і ми почали курити. Ми цікаво спостерігали, як дим, виповнивши рота, виходив з нього або з носа.

Зразу це нам навіть подобалося. Ми уявляли собі, що ми вже дорослі. Але незабаром я почув, що в мене стала боліти голова, а в грудях — млоїти. Я хотів лягти, але в ,,ямці" не було місця. Я виплював цигарку просто в річку, хоч не викурив її ще до кінця. Але це не помагало. Мені робилося щораз гірше.

Микола теж почувався недобре.

— Ходім у садок! — сказав якимсь здавленим голосом.

Тримаючись руками коріння, він став помалу підійматись угору. Я пішов за його прикладом, але в моїй голові так замакітрилось, що я боявся, чи не злечу просто в річку.

Нарешті я теж почув під руками зелену траву. Ми вже були в садку. Микола зараз ліг під деревом. Я, не оглядаючись, мов п'яний, пустився іти додому. Але ледве вийшов на вулицю, мене охопила така знемога, що я мусів лягти на призьбу. В наших подільських селах люди ставили призьби не тільки під хатами, але й на вулиці під плотами чи парканами.

Довго лежав я на призьбі, а кругом мене кружляв цілий світ: дерева, хати, ворота, плоти, навіть церква з дзвіницею. Голови я не міг піднести. Мені здавалося, що я довго так не видержу, що я ось-ось помру...

Пройшла година. Сонце помалу схилялося до заходу. Я розплющив очі, потім рушив головою. Далі сів. Ставало трохи краще. Я підвівся і помалу пішов додому.

Я не був настільки чесний, щоб признатися мамі, що я курив. Я сказав лише, що в мене дуже болить голова. То була лише половина правди. Мама положила мене в ліжко і приклала до голови примочку. Я ще боявся, що мама почує від мене згар тютюну, але якось ця неприємність мене минула. Я заснув а вранці збудився здоровий. Тільки, як пригадав собі, що було вчора, проймали мене дрижаки.

То була неділя. В нашім селі не було священика, бо панотець Євген утік перед москалями в Угорщину і ще не вспів вернутися. Люди з нашого села ходили до церкви в Зборові.

Мама каже: — Підемо сьогодні до церкви і висповідаємося.

Ми пішли. Але в сповідальниці стрінула мене ще одна несподіванка. Священик сам нагадував

мені різні хлоп'ячі гріхи і грішки ; і враз запитав мене, чи я курив. Я, звичайно, признався і мусів вислухати окреме повчання, яке це шкідливе для тіла і для духа. На додаток священик наложив на мене окрему молитву-,,покуту", що була куди довша, ніж покута за всі інші мої гріхи. Під час богослуження я думав: чи треба ж було більшої покути, як та, що я мав учора, лежати на призьбі під парканом? Але священик про це не знав.

Я сказав мамі, що на додаток признаюся їй, що я курив. То вже буде моя власна покута.

І так ота ,,яма" над Стрипою, де я від зачадіння мало не впав у воду і лежав напівпритомний на призьбі, врешті покута при сповіді так на мене подіяли, що мене вже ніколи не кортіло до тютюну. Прожив я без тютюну ще додатково майже сімдесят літ і ще живу, а найкращий доказ, що пишу для вас, діти, цей спогад з мого дитинства.

Це було колись, але чи не може трапитись комунебудь те саме і тепер?

Михайло Маморський

Пояснення-словничок: **окопатися** — to entrench; **жовнір** — вояк (soldier) ; **на квартирах** — на постою (quartering) ; **сірник** — match; **печера** — cave; **чутка** — rumor; **парубок** — юнак ; **млоїти** — бути близьким до непритомности ; **замакітритись** — потемніти в очах ; **знемога** — exhaustion; **призьба** — лавка з землі під стіною хати надворі ; **примочка** — компрес ; **згар** — запах чогось горілого ; **зачадитися** — to be poisoned.

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕҐЕЦКІС

ГРА В М'ЯЧА

Три хлопчики, три хлопчики
Бавились м'ячем.
Три котики, три котики
Спали під кущем.

Раптом м'яч
Пропав, хоч плач.
Де він, де?
Хто знайде?
Може, я? Може ти?
Ну, а може три коти?

Три коти, три коти —
Швидше м'ячик прикоти!

Обіцяли три коти
Хлопцям м'ячика знайти.

Довго бігав чорний кіт
Від ґаражу до воріт,
Та м'яча не розшукав,
Натомився й задрімав.

Повернувся кіт рябий,
Від невдачі дуже злий.

Аж нарешті з-під воріт
Виповзає сірий кіт.

Перед себе котить м'яч,
Мов який футбольний грач!
— Мр-няв, мр-няв,
Я у пса його відняв!

Хлопці дякують котові!
Вже вони до гри готові.

— Можеш, коте, грати з нами,
Заслужив це чесно ти.

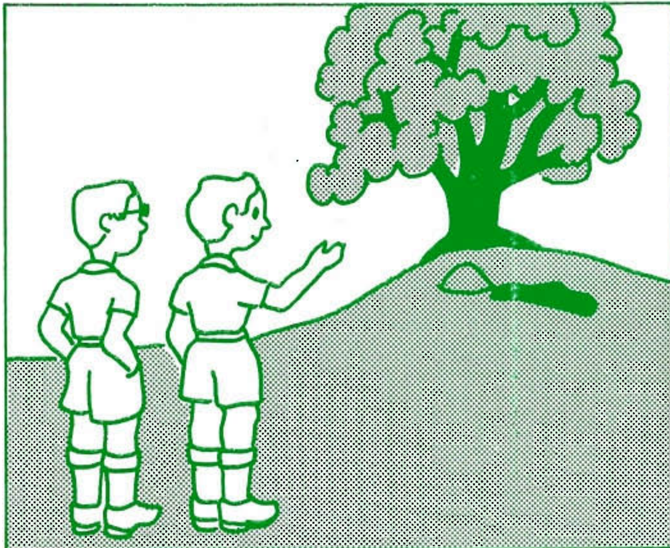
І тепер стоять на брамі
Три коти.
Три коти!

Прикотити — від котити (to roll); **рябий** — строкатий (pittet, pocked); **невдача** — failure, unsuccess; **грач** — player; **футбольний** — тут: socker; **на брамі** — на „воротях" у футбольній грі (goalkeeper, goalie); **відняти** — відібрати (to take away).

Текст: Валентина ЮРЧЕНКО *Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ*

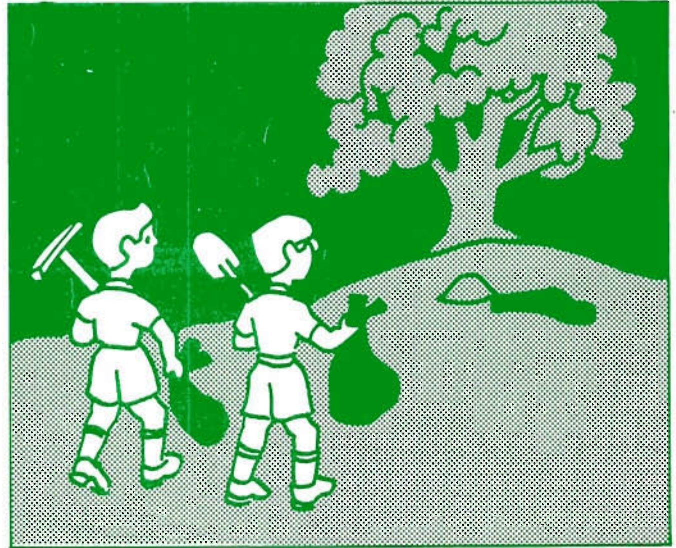
ВЕСЕЛИК-ЛЯСЬ

На горі, де вітер віє,
Дуб великий височіє,

Біля дуба, — кажуть сови,
Щось сховали звіролови.

Луць надумав: — Лясю, брате,
Може, скарб там є багатий?

Йдімо скарб той добувати —
Багачами можем стати!

Хлопці бралися завзято,
Джаґани взяли й лопати,

А на скарб взяли два міхи,
Уночі йдуть потай-тихо...

Ось і дуб, а поруч — яма,
Лясь туди прогожом прямо!

З ями крик: — Рятуй, будь ласка!
Тут не скарб, а вовча пастка!

Вовк прибіг, за ним і лис:
— Наших ти хвостів держись!

Всі гуртом рятують Ляся, —
З пастки вирвався, на щастя.

Стогне він: — Біда велика,
В пастці збувся черевика!

Ворон з дуба: — Кар-кар-кар!
Дружба — це найбільший скарб!

Звіролов — trapper, hunter; **прожогом** — rashly; **пастка** — trap; **джаґан** — кайло (pick).

Рожа СМЕРЕЧИНСЬКА-ШУЛЬ

БРИСЬКО

Хто такий Брисько? Це не „хтось", не людина, а песик. Гарний, яснобронзовий, з високими ногами та весело закрученим хвостиком. Очі його також були веселі, а навіть умів сміятися. Так! Не голосно, але показував легко зуби, прикривлював трошки голову набік і жмурив очка. Чи то не сміх? А хвостик при тому крутився, мов пропелер у вітряку. Ще не вірите? Спитайте його власника, Андрійка.

Він дістав це маленьке цуценя вліті на свої 9-річні уродини. Якраз товариш Андрійка привіз кілька малих песенят, яких їхня мама дбайливо кормила, але одне завжди чогось відганяла від себе. Навіть кусати хотіла, якщо воно підсунулося до неї попити трошки молока.

Андрійкові жаль стало песика і, коли товариш запропонував дати йому це звірятко, прибіг до батьків і так довго просив, аж дозволили йому прийняти дарунок. В хаті вимостив невелику картонову коробку тепленьким коциком, бо хоч було це в серпні, песеня дрижало з холоду. Обережно поклав малятко до середини, ще й прикрив трошки, але песик почав ротиком щось шукати біля себе. Андрійко тоді догадався, що песеня голодне, і побіг до кухні по молоко. Поставив мисочку біля ротика, але зі здивуванням побачив, що мале тільки заглядає до неї та не п'є. Щойно татко вияснив йому, що воно ще не вміє пити і треба йому допомогти. Якраз надійшла мама і без слова замочила свій палець в молоко та подала песикові. Він скоренько облизав і так випив усе тепленьке молочко, звинувся в клубочок й негайно заснув. Одначе перед тим не забув покласти вигідно свою головку на двох передніх лапках. Час від часу тільки помлямкував і рожевеньким язичком облизувався. Видно, смачно і сито попоїв.

Школярик ще довго приглядався до сплячого песика, аж раптом пригадав собі, що воно не має імени. Тоді побіг по пораду до татка. Від татка почув: „Знаєш, синку, в Україні майже в кожному селі був хоч би один Куций, Чорний, Лиско, Циган, Бровко, Брисько, Кручий або Босий.

— „Але, татку, — закричав хлопець, — мій песик не може називатися ані Кручим, бо його шерсть гладка, ані Чорним чи Циганом, бо він ясний, мов кава з молоком."

— „Ти правильно зауважив, бо й Босим називали таких собак, що мали білі лапки, а твій їх не має. Одначе усі вони гавкають, чи як ще кажуть, брешуть, то й твій незабаром також почне."

— „О, так назвім його Брехунчик, добре?" — скоренько спитав хлопець. Татко і мама усміхнулись, і син у підскоках побіг ще раз приглянутись до свого новоназваного приятеля.

Ще тихенько було довкола і всі спали раненько, як Андрійко став приучувати песика до його імени. Гладив його ніжненько і повторяв раз-у-раз: Брехунчик, Брехунчик. Звірятко не розуміло, що це все означає, але пестощі йому сподобались і воно довірливо тулилося до школярика. Посиділи так, аж мама загріла молоко й налляла до мисочки. Песеня тоді вирвалося з рук і підійшло до їжі. Та тут знов біда! Постояло хвилинку й глянуло благально довкруги. Андрійко зрозумів його, занурив палець у мисочку і дав полизати цуцикові, зовсім так само, як бачив вчора мама робила. Для них обох це було приємне годування, але довго не тривало. Після кількох днів звірятко умудрилося само висувати з ротика рожевий язичок і хлептати ним молочко. А завжди смачне, смачне воно було! Ще довго потому облизувалося.

Найбільш улюбленою забавою Брехунчика було ганятись за порожньою коробкою з одної кварти молока, яку Андрійко підкидав у щораз інший кут просторої веранди. І хоч ця коробка була більша від песика, бавились обидва весело, Андрійко голосно сміявся, а Брехунчик радісно виляв хвостиком. Аж одного дня при такій забаві кілька разів тоненько забрехав, і тоді хлопчик, врадуваний ще більше, скрикнув: „От, ти вже й справжній Брехунчик"!

Якраз надбігли Енко, Олег, Уцьо і Ако, щоденні товариші забав, і всі ще трохи погрались з цуциком, потому занесли його до хати. Андрійко забрав купелевий одяг, перевісив рушник через плече, як це робили друзі, і побіг з ними купатись в озері.

А Брехунчик ріс „мов на дріжджах", як говорили в Україні, коли щось дуже швидко виростало. Він почав уже ласувати з другої мисочки, де залишали йому смачніші кусники з обіду. Найбільше, одначе, песик любив шматочок торту чи іншого домашнього печива і, взагалі, все що солодке. Навіть морозиво завзято вилизував язичком.

В Ню Йорку, куди Андрійко вернувся з батьками з вакацій, кріпкий і вже дуже моторний Брехунчик не мав стільки простору бігати. Травичка недалеко хати не була запашна і м'якенька, як у горах. Молодий його пан провадив песика на прогулянки, тримаючи на ремінчикові, гарно виплетенім в Пласті з шкіряних пасочків, та не дозволяв самому перебігати вулицю. Ню Йорк — дуже велике місто, майже найбільше у світі, і авт на вулицях багато, а не всі водії уважні. Треба добре розглядатися довкруги при переході вулиць, про що завжди пам'ятає Андрійко, йдучи до школи чи на якісь приватні лекції.

Згодом усі стали називати Брехунчика Бриськом, бо він виріс, порозумнішав, часом навіть думав, що він мудріший за всіх на світі, і тоді був упертий. Одначе свого молодого пана, Андрійка, а потому маленького Андрійчика, синочка тамтого, цей добрий пес із шерстю кольору кави з молоком, вірно любив. Він не дозволив би зробити їм кривди і, як хтось наближався, то пес остерігаюче вишкірював зуби та грізно гарчав.

Брисько жив довго, бо аж 20 років і три місяці, і

завжди був веселим товаришем забав зразу Андрійка. Коли цей закінчив школи, одружився і став батьком малесенького Андрійчика, Брисько і того взяв під свою опіку.

Тепер вже давно нема вірного песика, але діти ще завжди люблять слухати прерізні смішні про нього історії та часом сумні пригоди.

Пояснення-словничок: **кормити** — годувати (тут: to sucle); **картоновий** — made of cardboard; **замочити** — to wet, to dip in; **помлямкувати** — поцмокати (to smuck one's lips); **шерсть** — волосся (hair); **пестощі** — caresses; **довірливий** — trustful; **благальний** — entreating; **умудритися** — to manage; **веранда** — porch; **коробка** — box; **виляти** — крутити (хвостом) — to wag; **ласувати** — to eat dainties.

Рис. КСЕНЯ, 6 рочків

ЛИС І КІТ

Кіт зустрів раз лиса в лісі. Кіт чував про лисячий розум і досвід, тож увічливо його привітав.

— Доброго здоров'я, паночку! Що чувати коло вас? Як вам живеться в ті важкі часи?

Лис глянув на кота гордовито і сказав:

— Як ти, мишохвате і лежню, смієш питати про моє здоров'я? Чи я з тобою свині пас, чи товаришував, що ти до мене рівняєшся? Скажи мені, які ти маєш школи і науки?

— Які науки я можу мати? — відповів скромно кіт. — Я ходив один рік до сільської школи і можу ледве підписатися. Вмію я лише добре одну штуку: дряпатися на дерево, на сам вершок, і так рятуватися у небезпеці.

— Більше нічого не вмієш? — насмішливо сказав лис. — То де ж тобі зі мною рівня? Я знаю сто штук і маю ще цілий міх хитрощів. Я вмію втікати псам з-перед самого носа.

Отак ідуть вони лісом і розмовляють. Раптом звідкись з'явилися ловці, загавкали ловецькі пси і з усіх сторін обступили лиса з котом.

Кіт в одну мить скочив на сосну і швидко видряпався на сам вершок. Лис хотів утікати поміж пеньки, але куди не ступив, усюди натрапив на пса. Тут його пси і зловили.

Розв'яжи мішок, лисе, розв'яжи мішок з хитрощами! — гукав з сосни кіт. Але лис уже його не чув...

Не хитрощами, а справжніми здібностями даси собі раду в житті.

Яків Ґрімм

Пояснення-словничок: **досвід** — experience; **гордовито** — haughtily; **лежень** — idler; **рівнятися** — to be equal; **наука** — knowledge; **штука** — вигадка (trick) ; **хитрість** — fetch; **ловець** — hunter; **пеньок** — stump, stub; **здібність** — хист (capacity, talent).

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Марти ГУЛЕЙ-ЛЕҐЕЦКІС

КНЯЗЬ, ЩО НЕ ЛЮБИВ КВІТІВ

(Казка)

Був собі раз князь, химерний, прехимерний: не любив квітів. Казали, що ще як малим хлоп'ям був, поклав руку в келех розкішної квітки. А там сиділа бджола і вжалила його в пальчик. Був біль і плач, і з того часу княженко не міг дивитись на грядки квітів, що буйно росли навколо батькового двора. А як княгиня-мати ставила не раз букет пахучої конвалії чи бузку в його кімнаті, то він з відразою відвертав голову.

Як батько помер, а химерний княженко став князем, то перше його розпорядження було: виполоти всі квітки навколо його двора і повикидати їх на смітник за містом.

Сумно стало коло княжого двора. Але слуги мовчали, бо такий був наказ молодого князя.

Як довідалася про це фея квіток, що мешкала на високій горі, то дуже образилася.

— Хіба можна за одну-однісіньку бджілку, що шукала меду в квітці, знищити всі квіти в своїм чудовім городі? — сказала фея. — Вередливого князя треба покарати.

Тим часом настала зима. А як прийшла провесна, стопилися сніги і почала рости трава, то в цілім краю не виросла ні одна квітка — ні на городах, ні на лугах, ні в лісах — ніде! Князь спочатку ще більше зрадів: от, тепер буде гарно!

Минув місяць.

І раптом заболіла в князя ліва рука. Десь там, глибоко в кості, з'явився такий біль, така ломота, що князь аж поохкував, аж постогнував. Казав він покликати знахаря, Захара, що був славний на все місто. Знахар подивився на хвору руку і каже:

— На таку ломоту я знаю добре лікарство: вивар з квітки, що зветься ломобий. Вона росла по наших горах. Коли вона цвіте, треба її зірвати, на сонці засушити, зварити і прикладати до хворого місця.

Як почув князь про квітку, якою треба його лікувати, то дуже розгнівався. Казав прогнати знахаря Захара з двора. А тим часом ломота відізвалася теж у правій нозі. Князь казав привести знахаря Макара, що був славний на цілий повіт.

Макар оглянув руку і ногу та й каже:

— На таку ломоту я знаю добре лікарство: прикласти до хворої кости примочку з засушеної квітки, що зветься ломокриш. Вона росла в наших горах.

Ще гірше розгнівався князь, почувши про квітку, і казав прогнати Макара з двора. А тим часом заболіли в князя ще і крижі. Не може князь ні зігнутися, ні розігнутися. Кличе він до себе знахаря Назара, що був славний на весь край.

Назар обслідував руку, ногу і крижі та й каже:

— На таку ломоту я маю тільки одну раду: прикласти мазь з насіння квітки, що зветься...

Князь не дав йому навіть докінчити, як називається квітка. Розлютився, розкричався так, що Назар чимскоріш утік із палацу, не розуміючи, чого князь так розсердився.

Захворів князь, і нема йому ліку. Ломота щораз гірше йому дошкуляє. Терпів, терпів, а далі вже не може. Кличе свого дорадника, старенького Радослава, і питає:

— А, може, ти знаєш, де можна знайти те квіття-зілля, що лікує кості?

— У нашім краю тепер його нема, — відповів Радослав. — Як сам, князю, знаєш, всі квіти в нас перестали рости. Треба шукати за ними по інших країнах.

— Так ти поїдь на схід сонця, де володіє старий князь. Він був приятелем мого батька. Проси, хай скличе своїх знахарів, а вони йому скажуть, де це зілля росте.

Вибрався Радослав у дорогу.Але на сході ні князь, ні знахарі не знали такого зілля. Тоді він поїхав на північ. І там такого зілля не було. Щойно на півдні допитався він до лікаря, що мав у себе засушеного ломобия, і ломокриша та інше зілля, що помагає на різні недуги. Заплативши за ліки великі гроші, Радослав вернувся до свого князя. Князь, хоч соромився, покликав до себе своїх знахарів, Захара, Макара і Назара, та й каже до них:

— Лікуйте мене!

Вони лікували князя, і за кілька місяців ломота почала уступати. Тоді князь післав купців до чужих країн, щоб закупити насіння всяких квіток. Як настала весна, слуги заорали землю кругом палацу і засіяли квітки.

Як тільки зійшли квітки коло палацу, почали самі сходити квіти по всіх городах, лугах і лісах у цілім краю. На горах знову зазеленів ломобий та інше лікувальне зілля.

Фея вже не гнівалася на князя, а князь позбувся своєї примхи і часто гуляв поміж квітами свого городу.

Пояснення-словничок: **примха** — whim, caprice; **примхливий** — вередливий (capricious, whimsical) ; **вивар** — extraction; **відраза** — aversion, disgust; **виполоти** — вирвати з землі з корінням ; **знахар** — стародавній лікар (witch doctor) ; **ломота** — rheumatic pain, arthritic; **крижі** — sacrum; **мазь** — ointment; **розсердитися** — to get angry; **сходити** - **зійти** тут: to sprout, to spring.

КОЛО НЕНЬКИ

Як то любо, як то мило,
Хто іще маленький,
Хто побавитись-погратись
Може коло неньки!

Ненька візьме на коліна,
Злегка погойдає,
Гарну казочку розкаже,
Пісню заспіває.

Ненька тихо заговорить,
Ніжно усміхнеться,
А погладить по голівці —
Смуток ввесь минеться.

Як то гарно, як то мило,
Хто іще маленький!
Та й великому побути
Мило коло неньки.

НАЙКРАЩИЙ ЛІК

Щось дитинці заболіло,
Кривиться бідненька —
Люба мама зажурилась,
Тулить до серденька.

— А-а-а, моя дитинко,
Час тобі вже спати,
Коло тебе цілу нічку
Буде рідна мати.

Буде гаряче молитись
Цілу ніч до Бозі,
Щоб потішила ласкава
Матінку в тривозі.

І дасть Бог — здорова встанеш
Завтра вже раненько,
Бо найкращий лік на болі —
Мамине серденько.

ЧИ ТВАРИНИ ДУМАЮТЬ?

Є тварини, що не мають мозку і не вміють думати. Проте вони знають, де шукати поживу, як будувати собі сховища і гнізда, рятувати своє життя в небезпеці тощо. Замість мозку, вони мають інстинкт, тобто природний нахил робити так, як треба.

Але є тварини, що мають мозок, хоч він не розвинений так, як мозок людини. Завдяки своєму мозкові тварини можуть по-трохи думати і відчувати — страх, гнів, прихильність, втіху, смуток. Тут ми зібрали кілька прикладів про те, як тварини користуються своїм розумом.

Рибалки взимі не раз ловлять рибу в озері на принаду. Вони вирубують у льоду ополонку і вкладають туди вудку з принадою. Принаду прив'язують ниткою або жилкою до дрючка, а дрючок кладуть упоперек ополонки. Один рибалка помітив, що приходив вовк, брав у зуби дрючок і відходив набік, доки вудки не витягнув з води. Він напевно знав, що у воді є або принада або й риба. З'їдав одне і друге. Чи не мудрий вовк?

Одному домашньому песикові заборонили спати на ліжку своїх господарів. Коли ж нікого не було в кімнаті, він забував про заборону і знов вигідно розлягався на ліжку. Раз господиня прийшла з рушником і потягнула його сонного по спині. Песик не образився на неї, бо знав, що завинив. З того часу він додумався так умудритись, щоб його господарі не застали на ліжку. Коли в кімнаті нікого не було, він вискакував на ліжко і безпечно відпочивав. Коли ж почув голоси в сусідній кімнаті, то завчасу зістрибував з ліжка і сідав десь у кутку або під столом. Щойно за кілька днів господиня помітила, що ліжник на середині ліжка зім'ятий, і догадалася, якого хитро-мудрого песика має в хаті.

Один учитель мав коника, що досі не був підкований. Коли його підкували, коник, мабуть, зрозумів, що тепер йому буде зручніше ходити по дорозі, що була вимощена камінням. Непідковані коні, „босі", не раз терплять, бо в них стирається копито від твердої дороги. І от, коваль помітив, що той коник, замість пастися, ходить коло його кузні. Коваль узяв коника за уздечку і привів під школу. Але на другий день коник знову прийшов до кузні і став заглядати в середину. Коваль не зараз догадався, що тут щось не в порядку з підковами, але згодом побачив, що на одній нозі коника немає підкови. Відірвалася. Коваль зробив нову підкову і підкував коника. Коник зразу ступнув кілька кроків, мов би хотів переконатися, чи добре припасована підкова, а тоді вдоволено пішов просто до своєї стайні.

Про іншого коня пишуть, що він навчився сам себе напувати. Як почув спрагу, то підходив до криниці-помпи, брав у зуби держално і хитав його вгору і вниз, доки з рури не почала текти вода до жолоба. Ще інший кінь, що пасся біля річки, побачив, що його господиня, яка йшла кладкою, впала у глибоку воду. Кінь кинувсь у воду, схопив господиню зубами за одежу і витяг її на берег.

У свійського слона заболіли очі. Господар казав йому лягти. Лікар попередив, що лікарство буде тварині зразу дуже боляче. І справді, коли крапля лікарства попала в око, слон страшно заревів. Але вже незабаром він побачив, що біль перестав і око краще бачить. На другий день лікар спробував закропити друге око. Він думав, що слон, знаючи, яке це боляче, певно знову буде шаліти. Та, на диво, слон стерпів біль, навіть не заревів, а тільки зідхнув. Він зрозумів, що лікарство йому помагає.

Один старшина, капітан, хотів допевнитися, чи слон довго буде пам'ятати заподіяну йому прикрість. Капітан намазав шматок хліба маслом, а зверху густо посипав перцем — і дав з'їсти слонові. Слон зі смаком ковтнув хліб і аж тоді помітив, що його неабияк пече в горлі. Минуло шість тижнів. Капітан знов прийшов до слона, заговорив ласкаво, навіть погладив рукою. Здавалося, що слон уже забув прикрий жарт капітана. Але то було не так. Слон вибрав зручну хвилину, набрав повен хобот брудної води і облив капітана від голови до ніг.

На розі Доброї Надії в Африці старшина часто дратував мавпу — павіяна. Павіян вирішив на ньому помститися. В неділю була військова парада, і старшина одягнувся у парадний мундир, почепивши на груди всі свої відзнаки та ордени. Побачивши його, павіян налив у ямку води, замісив болота і так влучно ляпнув ним на старшину, що забруднив його парадне убрання. З того часу старшина вже не займав мавпи, а вона, побачивши його, щоразу сміялася.

Не тільки діти, але і деколи і тварини подібні до дітей — бояться лікарів. В одній родині жили дві кітки. Сіямську кітку називали Міцькою, а перську — Пушкою. Раз Міцька трохи занедужала, і господарі віддали її до лікаря-ветеринара. У тваринному шпиталі вона перебула три дні і вже здорова вернулася додому. Той лікар був добрим знайомим Міцьчиного господаря, і за кілька тижнів прийшов до нього. Вже у передпокої господар вітався з гостем, а потім вони перейшли до вітальні. Міцька була тоді в кухні. Її ніколи не цікавило, хто прийшов до її господаря. Але тепер, як лікар тільки заговорив у передпокої, Міцька раптом прилягла до підлоги, поповзла під шафку і сховалася в найтемнішому кутку. Вона почула голос лікаря і

пригадала собі, що той голос вона чула в шпиталику: таким голосом говорив чоловік, що її лікував. Вийшла вона зі сховку аж тоді, як його голосу вже не було чути.

Пізніше так само повелася і Пушка, коли вернулася з того самого шпиталика. Вона, почувши здалека голос лікаря, сховалась у спальні під ліжком і там перебула „небезпеку". Обидві кітки мали дуже добру слухову пам'ять. Почувши голос лікаря і, хоч не бачили його, подумали, що треба сховатися.

Є пси, яких не можна тілесно карати. Вистачить покрикнути або глянути на них нелаcкаво, їм стає ніяково, і вони відходять з похнюпленою головою. В одного господаря був пес, Каро, що його ніхто ніколи не бив. Одного разу господар поїхав на два тижні з дому, а пса передав під опіку брата. Коли брат ходив на прогулянку, то й пса брав з собою. Пес з того був дуже радий. Одного разу Каро зустрівся з іншим псом, і вони почали бавитися. Каро недочув поклику свого опікуна, і той злегка ударив пса патиком. Удар зовсім не був дошкульний, але Каро дуже образився. Він обернувся і побіг додому. На другий день брат господаря знов пішов на прогулянку і покликав пса з собою. Каро пішов з ним кількадесять кроків, потім поважно глянув на нього і вернувся додому. З того часу Каро ніколи не хотів з ним іти. Він образився.

Опрацював Р.З.

Пояснення-словничок: **мозок** — brain; **нахил** — потяг (inclination); **принада** — stake; **спина** — back; **умудритися** — to manage; **підковувати** коня — to shoe; **копито** — hoof; **уздечка** — bridle; **підкова** — horse-shoe; **жолоб** — корито (trough); **прикрість** — unpleasantness; **перець** — pepper; **дратувати** — irritate; **вітальня** — sitting-room; **ніяково** — inconveniently; **прогулянка** (невеличка) — stroll; **дошкульний** — caustig, lashing.

Михайло МАМОРСЬКИЙ

ЗЕЛЕНІ СВЯТА

(Ілюстрація Едварда Козака)

Зелені Свята — зелень, квіти,
Пташиний спів, веселий сміх —
Несуть квітки до церкви діти,
Перед престіл складають їх.

— Благослови, ласкавий Боже,
Пахуче зілля це — і дай,
Щоб обновивсь, зацвів, мов рожа,
І звеселів наш Рідний Край!

А за борців його завзятих,
Героїв бою і тюрми,
В день поминок, в Зелені Свята
Від нас молитву Ти прийми!

ВИРУШАЄМ В ТАБІР, ДІТИ!

Як засвітить сонце вліті,
Вирушаєм в табір, діти!

Рік увесь була наука,
А тепер — стріляєм з лука,

Виправляємось на лови
У ліси, гаї, діброви.

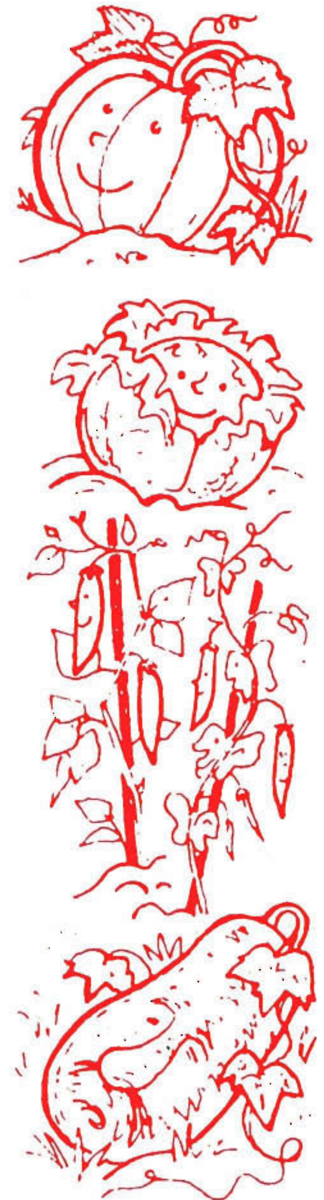
Над рікою кожен день
Повно сміху і пісень!

С. Гординський

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Яреми КОЗАКА*

МИ, МАЛЕНЬКІ ГОСПОДИНІ

Ми, маленькі господині,
Страх клопочемося нині:
Вже копаємо рядки,
Посіємо буряки.

Не забудем і петрушки,
Смачну закришку до юшки,
Ні цибульки, часнику,
Ні морковки до смаку.

Посадимо барабольку,
І горошок і квасольку,
А до того шість рядків
Смаковитих огірків.

Будем город доглядати,
Як посуха — підливати,
Щоб нам бобик не зів'яв,
Щоб смаку борщеві дав.

Щоб капуста й помідори
Розрослися, мов те море,
І в зеленій огудині
Достигали жовті дині.

І полотимем щоднини
До останньої стеблини,
Хопту вискубемо вкрай —
Всім нам, Боже, помагай!

Закришка — додаток до юшки з городини ; **посуха** — drought; **смак** — taste; **полоти** — to weed; **огудина** — creeping part of melon, pumpkin, cucumber.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ПРО ВЕСНУ ГОСПОДИНЮ

(Ілюстрація Галини Мазепи)

На полях уже весна —
Гей, що робить там вона?
Зіллячко насаджує,
Збіжжячко пригладжує,
Щоб росло у стебло,
Щоб шовкове було.

У лісочку вже весна —
Гей, що ж робить там вона?
Листя розправляє,
Гілочки рівняє,
Причепурює квітки,
Щоб збирали діточки.

У городці вже весна —
Гей, що робить там вона?
Грядочки копає,
Моркву засіває,
І горох і бурячки —
Будуть їсти діточки!

Микола ЩЕРБАК

МОЛИТВА ДО БОГОРОДИЦІ

Ми молимось в ногах Твоїх, Пречиста,
Вклоняємось у лагідній покорі,
Дай нам рости, як квіти вранці чисті,
Серцями світлі, як небесні зорі.

Хай Твоя ласка гріє,
Благодатна Маріє!

Ми молимося, милосердна Мати,
Дай нам здоров'я, розуму і сили,
Щоб ми змогли Тебе возвеличати,
Щоб ми Твоє ім'я в душі носили.

Хай Твоя ласка гріє,
Благодатна Маріє!

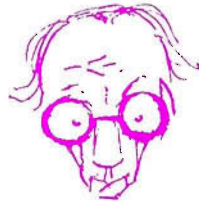
ДИТЯЧИЙ ПРИВІТ

(У 80-ліття Едварда Козака)

Хто не знає пана Ека,
Хто не чув про пана Ека?
Він і пише, і рисує
Чи надворі сніг, чи спека.

Він, здається, не сміється,
Все поважні має міни —
Та зате до нас сміються
Милі Екові картини.

А коли напише вірша
Добрим дітям на потіху,
То чи хочеш, чи не хочеш,
А не вдержишся від сміху.

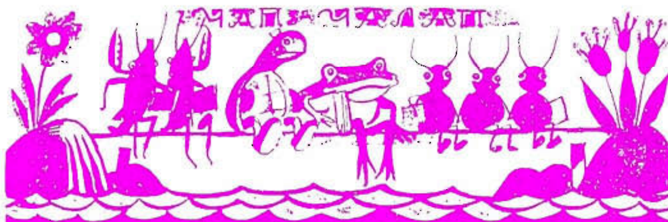
Ми ніколи не забудем
Веселеньких тих картинок,
Як до нас із Чап-Чалапом
Він чалапав у гостину.

І тому то наші діти,
Ті, що зблизька і здалека —
Всі уміють розказати
Про отого пана Ека.

І його вітають щиро
У його родинне свято:
В уродини-роковини
Ще й вісімдесяті!

Дай Вам Боже, все, що гоже:
Много літ, багато сили,
Щоб не раз Ви у „Веселці"
Нас, дітей, розвеселили!

(рз)

У країні Баю-Баю,
Що про неї всі вже знають,
За четвертою горою,
Там є школа над водою.

Школярі сидять всілякі:
В жупанцях маленькі раки
І, новенькі вбравши капці,
Черепашечка на кладці.

Жабка зошит має грубий,
Надуває пишно губи,
Побіч неї чемні жучки
Сіли, взявшися за ручки.

Чап-Чалап, хоч як спішився,
Був би в школу запізнився:
Задивився на сороку,
Білобоку, чорнооку.

Добре, що Цвіркун побачив
І гукнув: „Сідай, козаче!"
Через гори, через доли
Прибули на час до школи.

Вчитель Клепка каже: „Діти,
Тихо треба всім сидіти!
Вчитись будемо помалу
Всі читати „Гала-Балу".

„Гала-Балу" як читали,
Мало з кладки не упали...
Не так з муки від науки,
Як від тої риби-щуки

Щука та була зубата,
Страх велика і хвостата,
Ще й письма не розуміла —
Школу з'їсти всю хотіла.

Пан учитель дзьобом дзьобнув
Щуку неписьменну, злобну,
Школярів щоб не лякала,
Як читають „Гала-Бала".

ЕКО

ПУНЬО ДОВГОНІС

Був раз Пуньо Довгоніс,
Де не треба всюди ліз.

В кожнім горщик, непакритий
Мусів конче ніс встромити.

Та було не дуже мило,
Як він ніс запхав в чорнило.

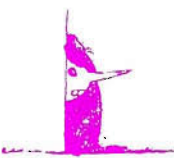
Налякалася мамуня,
Відмивала носик Пуня.

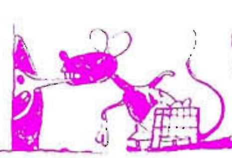
То водичкою, то милом,
Але Пуня не навчило.

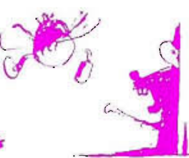
Ще би носик не обсох,
А вже чути: „ох-ох-ох!"

Це, залізши за одвірки,
Пуньо ніс запхав до дірки.

А там мишка хліб місила —
Хруп! — і в носика вкусила.

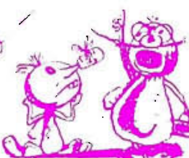
Насварила ще в додатку,
Що в чужу він лізе хатку.

Щоб той носик ратувати,
Треба лікаря і вати!

Мусів лікар шити ніс,
Щоб він Пунькові відріс.

Як зашив, сказав: „Ти носа
До чужого не пхай проса!"

ЕКО

1-14-го СЕРПНЯ

СОЮЗІВКА: 1982

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

СВЯТКУВАННЯ МОЛОДІ

1-7-го СЕРПНЯ (ДЛЯ ДІТЕЙ ДО 13 РОКІВ)

ОБРАЗОТВОРЧЕ Й ЛІТЕРАТУРНЕ МИСТЕЦТВО:

- Малярство, скульптура, різьба
- Фотографія
- Літературний конкурс
  (Діти між 8 і 13 років повинні прислати оригінальні твори до Головної Канцелярії УНСоюзу)

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО:

- Сольо: спів, музика, танці
- Ансамблі: спів, музика, танці
- Декламації

7-14-го СЕРПНЯ (ДЛЯ ДОРОСЛОЇ МОЛОДІ)

НАРОДНЕ І ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

- Малярство, скульптура, різьба
- Фотографія, графіка
- Українські народні мотиви примінені до сучасного одягу

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО

- Ансамблі: спів, музика
- Солісти: спів, музика; драма
- Власні музичні композиції

Бажаючих взяти участь в пописах, просимо голоситися до:

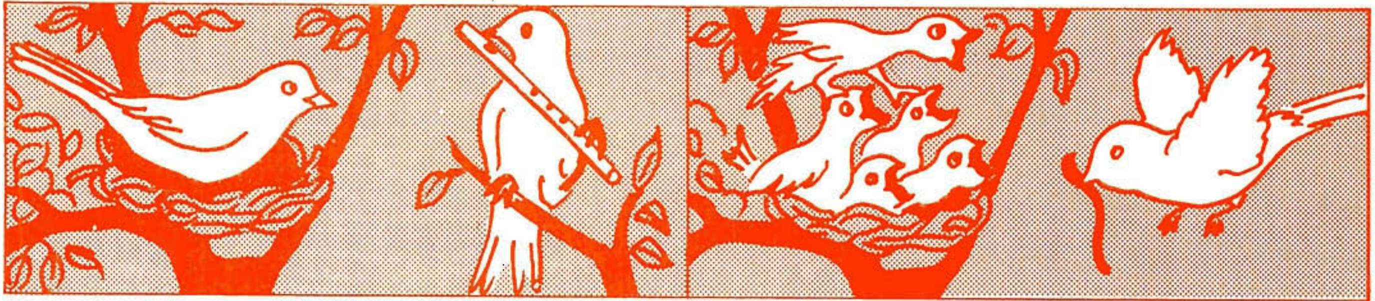
МАРТА КОРДУБА:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
30 Montgomery Street, 3rd Fl.
Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 451-2200 (212) 227-5250

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ

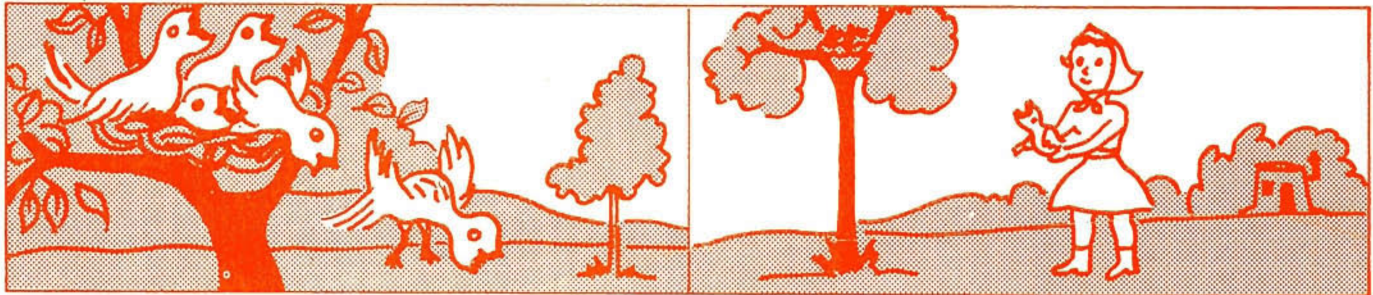
Гоца драла

Пташка-мама, пташка-тато
Висиділи п'ять пташаток.

Чемні четверо, але
П'яте вдалось страх пусте!

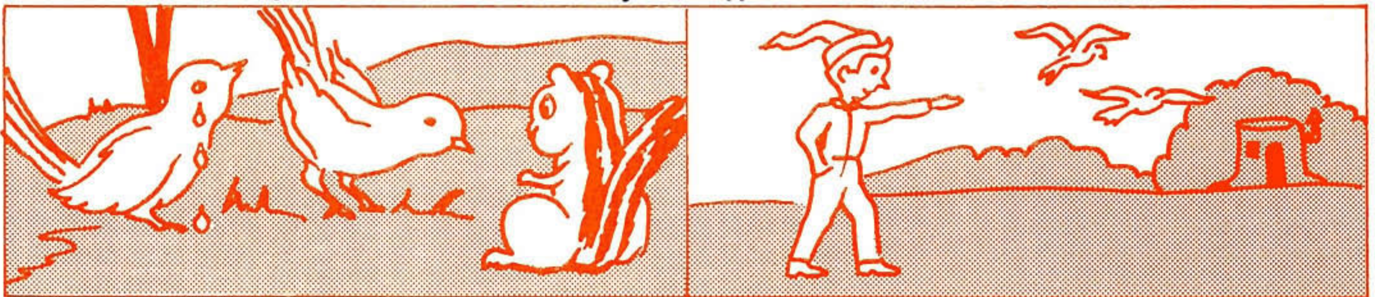
Ще літати не уміло,
А вже тихо не сиділо.

Так моталося, скакало,
Аж з гнізда на мох упало.

Гоца вийшла погуляти,
Пташечку взяла до хати.

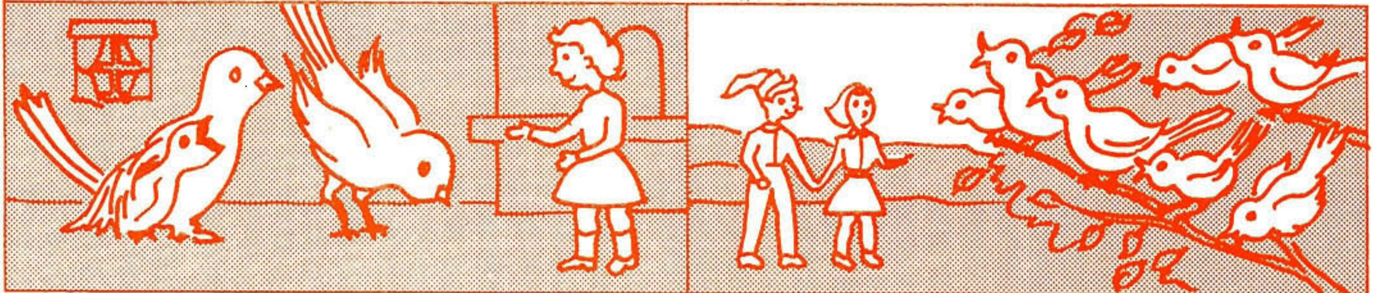
Прилетіли мама й татко:
— Ой, де ділось пташенятко?

Кинулись у ліс, шукають,
Кого стрінуть, то питають.

Аж ось ґномик йде, гукає:
— Хто пташиночку шукає?

Як почули мама й тато,
Мчать до Гоциної хати.

Мати-пташка біля хатки
Обіймає дитинятко.

Пташок-тато страх зрадів,
Гоцу привітав: дзів-дзів!

Бо пташки не забувають
Тих, що щиро про них дбають.

Пустий, від слова: пустувати (to be naughty) ; **мотатися** — крутитися, вертітися (to turn round, to whirl, to be restless).